

GEÇMİŞTEN GELECEĞE NAZILLİDE SIĞIRCILIK VE SIĞIRCILIK YAPIMINDA GENEL BİLGİLER

Prof. Dr. Hüseyin TAN

*İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi Hastalıklar ve Klinikler Bölümü İç Hastalıklar Ana Bilim Dalı
Emekli Öğretim Üyesi*

Nazilli ve köylerinde 1960'lı yıllara kadar yerli kara, boz ve az sayıda güney kırmızısı sığır ırkları bulunmaktaydı. Köylülerde ana iş ziraat olup, halk ihtiyacı olan süt, yoğurt, tereyağı üretmek ve fazlasını satmak için bir veya iki inek beslerdi. Doğan yavru dişi olursa damızlık olarak tutulur, erkek yavrular ihtiyaç halinde satılmak üzere beslenirdi.

Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı sığırlarda suni tohumlama çalışmasına 1930'lu yıllarda başlatmasına karşın, 1950'li yıllarda Nazilli ve köylerinde inekler doğal yolla tohumlanmaktaydı. Bakanlığın suni tohumlamayı yaygınlaştırmak için yapmış olduğu özendirme çalışmaları sonucu 1960'lı yıllarda suni tohumlama yaygınlaşmaya başlamış 1970 yılına gelindiğinde her köyde tatbik edilir hale gelmiştir. Bu dönemde Tarım İlçe Müdürlüğünde 1 Veteriner hekim ve 2 hayvan sağlık görevlisi olmak üzere 3 hayvan sağlığı görevlisi bulunmaktaydı.

Nazilli'de ilk serbest klinik çalışması 1976 yılında Veteriner Hekim Ali Dadaş tarafından başlatılmıştır. 1980'li yılların sonlarında serbest çalışan veterinerlere suni tohumlama yapma izni verilmesi ile suni tohumlama işlemi her yetiştiricinin evinde ücretli olarak yapılmaya başlanmıştır. Zaman içerisinde serbest çalışan veteriner sayısının artması ve gebelik takibinin düzgün yapılmaya başlamasıyla bölge siğirciliği bugünkü düzeye ulaşmıştır.

Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Nazilli İlçe Müdürlüğünün (2021) verilerine göre (**Tablo I**) Nazilli ve köylerinde 2795 yetiştirici elinde; 15235 anaç sütçü, 2323 besi sığırı ve 13442 buzağı, düve ve tosun olmak üzere, toplam 31000 baş sığır bulunmaktadır. Bu hayvan popülasyonuna hizmet veren sağlık görevlileri sayısı; 15'i bakanlık, 49'u serbest çalışan (bunlardan 8'i ultrason cihazına sahip) olmak üzere 64 veteriner hekim, 2'si bakanlık görevlisi 4'ü serbest çalışan 6 sağlık memuru olmak üzere toplam 70 kişidir.

Tablo I. Nazilli ve Köylerindeki İşletme Sayısı ve İşletmelerdeki Hayvan Sayıları.

İşletmedeki sığır sayısı adet	1- 25*	26 -50	51-100	101-200	201 ve üzeri**
Toplam işletme sayısı 2795 olup bunun	2518	165	74	31	7

*Hayvan sayısı 25 adet olan ünite sayısı 25 adettir. **İşletmenin en büyüğünde 400-500 baş sığır bulunur.

Yetiştiricinin %12'si 25 ile 200 adet ve üzeri sığıra (anaç sütçü) sahiptir. İşletmelerin %88 ise yapısal olarak 1950-1980 yıllarındaki siğircilikle aynı olup, farklı olan sadece sığır ırkı ve veteriner hizmetlerinin gelişmiş olmasıdır.

Köylerde; evin ihtiyacı için 1-2 inek bulundurup ihtiyaç fazlası sütü satarak harçlık yaparak ve diğer zirai işlerle geçimini sağlayan üreticilerin, bitkisel üretimlerinin bir kısmını ve atıl iş güçlerini hayvanlarla değerlendirmeleri, dana-düve satarak sermaye sıkıntılarını aşma çalışmaları siğircilik

Sağmal bir ineğin günlük süt verimi 25-35 litre düzeyinde olup, 25 başlık bir işletmede günlük üretilen süt miktarı 500-750 litre kadardır. Her gün bu düzeyde süt üreten bir işletme süt satın alan fabrikalarla fiyat konusunda pazarlık yapabilir. Günlük sağılan süt miktarı bu düzeyde olmayan işletmeler sütlerini birleştirerek süt miktarını artırıp pazarlık yapma şansını yakalayabilirler. Bu konuda köy muhtarlarının yapıcı çalışmaları faydalı olur.

Yeni kurulan bir işletmede 2'inci senenin sonunda anaç sayısının %50'si kadar tosun (12-18 aylık), %50'si kadar gebe düve bulunur. Her yıl tosunların tamamı, gebe düvelerin %80'i ve anaç ineklerin %20'si reforme olarak satılır. Diğer bir deyişle 2'inci senenin sonunda satılan hayvan sayısı anaç hayvan sayısı kadar olup, her yıl bu sayı kadar sığır satılarak işletmeye para girişi sağlanacaktır.

Her yıl; Süt destekleme, Damızlık sağlıklı buzağı destekleme, Besi sığırları destekleme, Yemlik bitki yetiştirmeyi destekleme, Hastalıktan arı işletmeleri destekleme, Programlı aşı uygulama desteklemesi, Hayvan hastalık tazminatları, mazot, gübre ve toprak analizi gibi teşvik programlarına başvurarak çiftlik ekonomisine ek katkı sağlanabilir. Ayrıca kayıtlı istihdam yaratma hibe projesi, avrupa birliği hayvansal ürünlerin geliştirilmesi hibe projesi gibi projeler takip edilip başvuruların zamanında yapılmasında fayda vardır.

Örgütlü yetiştiricilerin; sütlerini daha yüksek fiyatla satarak ve destek primlerine zamanında başvurup işletmeyi daha karlı hale getirdikleri bilinmektedir. Bunun için yetiştiriciler hayvancılıkla ilgili demokratik örgütlere üye olmalı, konusu ile ilgili dergilere abone olmalıdır. Üyesi olduğu kooperatif veya birliğin etkinliklerine faal olarak katılmalıdır. Hayvancılık, yem bitkileri yetiştiriciliği ve pazarların işleyişi hakkında yeterli bilgiye sahip olmalıdır. Hükümet veterineri ve özel sektördeki ilgili uzmanlarla temas kurarak, satın alınacak, pedigrili veya sertifikalı gebe düveler için verilen destek primlerinden faydalanmalı, yem bitkilerine verilecek destekler takip edilerek zamanında başvuruları yapılmalıdır.

Köy muhtarları küçük işletmeleri organize ederek kooperatif veya süt birlikleri kurulmasına önayak olmalıdır. Bu kooperatifler sayesinde yem bitkileri üretimi ve satın alınması, süt işleme üniteleri kurularak sütün işlenmesi ve pazarlanması gibi çalışmalar yapılarak sığırcılık ünitesinin kazanç oranı artırılabilir.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, M. 2001. *Karlı Bir Süt Sığırcılığı Nasıl Yapılır? Örgütlenme ve Pazarlama*, Süt Hayvancılığı Eğitim Merkezi Yayınları, Hayvancılık Serisi: 5 Yetiştirici el kitabı.
- Akıncı, A. R. 2000. "Sağmal İneklerin Beslenmesi", TIGEM Dergisi yıl 15, Sayı: 77 Kasım- Aralık 2000 Ankara.
- Anonim, 2011. Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından hazırlanmış Kırklareli İli köylerinde süt sığırcılığını geliştirmek için hazırlanmış 80 başlık süt ineği projesi.
- Aytuğ, C. N. - KARAMAN, M. 2001. *Süt Sığırı Yetiştiricisinin El Kitabı-1*, Topkim Araş. Grubu Yayını, İstanbul.
- Aytuğ, C. N. 2001. *İneklerde Mastitis*, Topkim Araştırma Grubu, Süt Sığırcılığı Eğitim Yayını N.2, İstanbul.
- Batmaz, H. 2000. *Süt Sığırlarının Önemli Hastalıkları ve Korunma Yolları*, SÜTAŞ Süt Hay. Eği. Merk. Yayın.
- Çetinkaya, S. 2001. *Süt Sığırlarında Sürü Yönetimi ve Kayıt Tutma*, SÜTAŞ Süt Hay. Eği. Merk. Kurs Seminar.
- Ertuğrul, M. - Akman, N. - Yener, S. M. 1997. *Hayvan Yetiştirme (Yetiştiricilik)*, 2. Basım, Ankara.
- İleri, İ. K. 2022. *Trakya Bölgesi Süt Sığırcılığı İşletmelerinde Reprodüksiyon Çalışmaları* (özel notlar).
- Koçak, Ö. 2022. *Sığır Irkları ve Barınakları Hakkında Genel Bilgiler* (özel notlar).
- Ünal, F. 1999. *Süt Sığırlarında Meme Sağlığı ve Hastalıkları, Sağım Teknikleri*, SÜTAŞ Süt Hayvancılığı Tarım Ve Hayvancılık Bakanlığı Nazilli İlçe Müdürlüğü 2021. Arşiv bilgileri.
- Yavuz, H. M. 2000. *Süt Bileşimini Etkileyen Faktörler*. U. Ü. Veteriner Fakültesi Seminer Notları.